

Identitate ultragiată | Wounded Identity

Adelina Ivan, Adriana Jebeleanu, Alex Mirutziu, Olivia Mihălțianu, Pusha Petrov

Curatoare: Ileana Pintilie

17.10 - 22.11.2020

Galeria Anca Poterașu

Ce a mai rămas astăzi, în era globalizării, din identitatea noastră europeană – iată o întrebare neliniștitoare, la care nu se poate răspunde spontan. Pentru a afla un răspuns trebuie să ne chestionăm pe noi înșine și în același timp să analizăm diferitele date venind atât dinspre actualitate, cât și dinspre spațiul artistic contemporan. Dacă o identitate se definește în raport cu celălalt, cu o alteritate, atunci societatea contemporană se află într-o profundă criză, rezultat al unei multitudini de identități fragmentate. Datorită confruntării cu identitățile străine și diverse, la scară globală s-a ajuns la dezvoltări identitare confuze, plurale, contradictorii sau uneori la acceptarea pozițiilor marginale și subalterne, așa cum observa Kevin Hetherington.¹

În Occident, după anii 1960, impactul cu o contra-cultură hedonistă și narcisistă, îndreptată împotriva culturii burgheze moderniste a sinelui, a condus la o nouă fragmentare a identității, în timp ce în spațiul Europei de Est sistemul comunist a introdus o egalitate forțată în interiorul societății care nu a ținut cont de diferitele identități etnice, religioase, de gen, de identitățile tradiționale ale unor clase sociale sau chiar de identitatea obținută prin afilierea la diferite grupuri profesionale sau a celor care alcătuiesc de obicei societatea civilă.

Încălcând dreptul la afirmare a tuturor acestor identități sau reprimându-le deschis, sistemul comunist a reușit să fractureze, o dată în plus, identitatea contemporană și să izoleze individul în fața societății, în scopul de a-l transforma într-un „corp docil”, pentru a utiliza terminologia lui Michel Foucault;² un corp manipulat de

---

¹Hetherington, Kevin. (1998) *Expressions of Identity: Space, Performance, Politics. Theory, Culture and Society*. London, UK: Sage Publications.

²Foucault, Michel. (1976) *Surveiller et punir: Naissance de la prison*. (Bibliothèque des histoires.) Éditions Gallimard. Paris.

putere și dresat, astfel încât, după un lung proces de „modelare” prin reprimarea individului, se obține „omul-mașină”, ce răspunde comenzilor și ascultă ordinele.

În societățile totalitare comuniste artiștii au fost cei care, prin proiectele lor, s-au opus în mod sistematic ștergerii identităților și egalizării forțate și au militat pentru libertatea de expresie, pentru afirmarea individului așa cum este el, cu propria lui identitate, nedistorsionată sub presiunea ideologică. Pentru artiștii generației 1980 (care a continuat să se exprime liber mai ales după 1990) corpul a fost considerat un mijloc de expresie încărcat de putere brută sau chiar brutală, ei cercetând subiectul fără ezitare și sub aspectele sale controversate.

În perioada actuală, artiștii sunt cei care, în discursul lor orientat atât asupra sinelui, cât și asupra societății, chestionează și revelează multiple posibile identități. Pentru artiștii formați mai târziu, începând cu anii 2000, corpul a devenit un mediu mai subtil, din ce în ce mai prelucrat, tinzând spre o imagine cât mai armonioasă dar artificială. Multe dintre acțiunile din această perioadă sunt mediate de fotografie sau de film video și reprezintă modul de înțelegere și de raportare la identitatea de gen, de mediu sau exprimă exasperarea împotriva consumerismului, în ton cu angoasele societății actuale.

Adriana Jebeleanu s-a poziționat cu multă pasiune direct în mijlocul problemelor tocmai pentru a fi în mijlocul vieții, pe care a „absorbit-o” transpunând-o în acțiunile ei fotografice sau filmice. Practica ei artistică a îmbinat pictura, foto - acțiunile cu actarea directă în fața publicului.

Formată ca pictor, ea s-a îndreptat spre performance dintr-o expresie a crizei limbajului pictural. Astfel, ea a apărut în mai multe acțiuni pictând în fața publicului, cea mai semnificativă dintre acestea pare a fi *Eu nu sunt decât o pată de sânge care vorbește* și în care artista se subordonează picturii și culorilor pure (cu o simbolistică pregnantă pentru ea) – roșu viu așternut gestual pe o pânză albă, pusă direct pe perete. Există în acțiunile ei, dar și în filmele video (mici acțiuni filmate) o putere stranie a culorilor reduse la alb, roșu și negru. Impactul vizual al acestor culori (și nonculori) în stare pură crează o fascinație pentru privitor, care alunecă, vrând-nevrând, în discursul ei seducător dar și morbid.

În unele cazuri ea a reluat ca într-un remake acțiuni elaborate și făcute în fața camerei, completându-le cu nunațe noi în fața publicului. În *Orb, surd, mut (Blind, Deaf, Mute)*, acțiunea din 2011, ce a avut loc la galeria Anca Poterașu din București, Adriana Jebeleanu a reluat în spațiul galeriei, în fața unui pian mut, dar pe o muzică produsă live,

gesturile de a cânta la pian. Acțiunea fotografică s-a produs în același mod – artista îmbrăcată într-o roche lungă albă, purtând o cagulă de o culoare diferită pe cap, stă cu spatele la un pian, dar în poziția de a atinge niște clape invizibile. În cele trei fotografii asemănătoare, dar totuși diferite, ea poartă pe rând o cagulă albă, apoi una roșie și în final una neagră, iar simbolistica celor trei culori sugerează cele trei stadii de evoluție ale omului: starea de puritate embrionară, viața pasionată și iubirea, ca și moartea. Aflată în căutarea unei *adevărate identități* (de fapt iluzorii), Adriana Jebeleanu își testează în acțiunile ei limitele fizice și mai ales psihice oferind confruntarea cu moartea și cu natura tranzitorie a corpului.

Grupul de artiști invitați pentru această expoziție pune în discuție, aplicat, tema identității, îmbogățită cu varii nuanțe posibile, menită să-l introducă pe privitor în complexitatea ei subtilă și irațională în același timp. Fiecare dintre acești artiști aduce în dezbatere cel puțin o identitate sau chiar mai multe conjugate împreună.

Pentru Adelina Ivan prevalează identitatea feminină, caracterizată printr-o anume precaritate a condiției și a cărei vulnerabilitate este întrezărită mai ales în revelarea identității sexuale. Conștită în jurul corpului feminin, această identitate se conturează adesea prin absența acestuia, evocat de veșmintele aflate într-o melancolică așteptare sau de meșe de păr, ce poartă amprenta senzuală a feminității. Cele mai recente proiecte filmice (*Left Square, Right Square*) aduc în discuție evanescența corpului, ce apare ca o proiecție iluzorie, rămasă captivă în propriul desen – cele două figuri geometrice concepute de artistă. Evanescența corpului se evidențiază de asemenea în mișcările ritualice involuntare ale culcatului, somnului și ale trezirii din filmul *Circling*, în care Adelina Ivan repetă acest ciclu cotidian cu propriul ei corp - spectral, sustras parcă din realitate.

Erodarea limitelor dintre spațiul public și cel privat permite o privire de *voyeur* aruncată asupra stărilor interioare și asupra intimității care alege totuși să se autoexpună într-o formă permanentă de narcisism, o condiție pe care Olivia Mihălțianu și-o asumă. Autocontemplarea și expunerea corpului ei privirii publice revelează pe de-o parte o afirmarea a hiper-subiectivității definite în raport cu celălalt. Pe de altă parte, artista pune în scenă situații a căror eroină absolută este, într-o notă feminin-feministă, dar toate imaginile sfidează scurgerea timpului prin opțiunea pentru stop-cadru, o încremenire care contracarează orice acțiune.

În instalația concepută pentru această expoziție, artista recrează un spațiu apropiat de un atelier-laborator foto, care se dovedește o placă turnantă a mai multor idei ce se întrepătrund: pe de-o parte privitorul vede un autoportret al artistei, iar, apropiindu-se, descoperă filmul proiectat ce o arată pe ea lucrând într-un atelier asemănător cu cel din expoziție - spațiul ei de lucru, care dezvăluie publicului, devenit fără voie *voyeur*, procesul de producție. Pe de altă parte aceluși public i se oferă un mic studiou foto, unde fiecare să se poată autofotografia. Instalația pune în discuție mai multe idei revenind obsesiv în ultimii ani: nevoia generală de autocontemplare și de autopoziționare într-un centru de interes în paralel și eventual, în concurență, cu nevoia de a privi indiscret și a contempla ceva ce în mod normal ține de sfera privată.

Alex Mirutziu caută cu oarecare înfrigurare o identitate care să-l reprezinte, dar care se dovedește o construcție fragilă, nesigură, în primul rând datorită precarității condiției umane. Viața cotidiană, cu gesturile ei firești, poate fi transformată într-un spațiu al rezistenței, iar rezistența poate deveni o politică identitară. Înălțarea și căderea *pe / de pe* un podium, ambiția și ratarea - asemeni lecției oferite de defilarea de modă în răspăr din *Feeding the horses of all heroes* - repune în discuție tema eșecului corpului, ce poate fi apropiată de exercițiile de "eșec" ale lui Bruce Naumann (*Failing to Levitate in the Studio*). Astfel, disfuncționalitatea demonstrează încă odată vulnerabilitatea corpului.

Pentru Pusha Petrov căutarea propriei identități se concentrează asupra unei identități culturale adesea cu aspecte etnice. Provenind dintr-o familie ce aparține unei mici comunități conservatoare de bulgari din Banat, artista a început să caute în interiorul acestei lumi închise o identitate pe care a găsit-o înscrisă cultural ca un cod genetic. Piese vetuste de costum, interioare structurând ritualurile familiei, introduse într-un canon comportamental, i-au servit la început - și încă îi alimentează unele lucrări - ca sursă de inspirație. Ulterior, cercetările ei s-au extins asupra altor forme identitare contemporane, incluzând comportamente (seria de interior de poșetă - *Marsupium à main* - sau de șa de bicicletă).

Dar cercetările ei, în drumul lor spre o altfel de autenticitate, au condus-o spre apropierea altor culturi prin empatie și emoționalitate. Părul păstrează această marcă a identității la fel și pieptănăturile, care pot defini anumite grupuri etnice; modul de a împleți părul deoalează această identitate culturală specifică și afirmată în spațiul

public (*Privilège*). Împletirea părului într-o coafură pentru femeile de culoare din Paris a introdus-o pe artistă într-o lume secretă, cu tabuurile sale culturale, cu neîncrederea și excluderea intrușilor. Descoperirea, încetul cu încetul, a acestor practici, aplicate asupra propriei podoabe capilare, echivalează cu o inițiere într-o altă lume, în care artista pătrunde cu prudență pentru a intervieva persoanele cunoscătoare din domeniu.

Cu aceste interviuri-confesiuni se deschide o altă lume culturală dezvăluind intimitatea și sensibilitățile legate de podoaba capilară africană (*Chignon chouchou*).

Ileana Pintilie